

N:o 53.

Af herr **K. G. Karlsson** i Göteborg, *angående ändring af § 17 riksdagsordningen.*

Det torde få anses såsom en själfklar och oomtvistad sats, att svenska grundlagens andemening är den, att vid riksdagsmannaval valmännens flertal skall afgöra valets utgång, eller, med andra ord, att den valde skall vara ett uttryck för de önskingar och åsigter, som hysas af flertalet bland de röstberättigade inom valkretsen.

Genom det sätt, hvarpå § 17 riksdagsordningen är affattad, inträffar emellertid ofta, att denna princip frångås och att ett mindretal bland valmännen tillsätter kretsens riksdagsman. Att detta ofta inträffar, är ett så allmänt känt sakförhållande, att jag finner det vara öfverflödigt att härför anföra bevis och exempel. Man ser stundom rösterna splittras på tre à fyra kandidater i valkretsar, der endast en representant skall utses, och det har till och med gått så långt, att det på åtskilliga håll blifvit en omtyckt sport att genom uppställande af s. k. sprängkandidater missleda valmännen för att genom på så sätt orsakad splittring få igenom en kandidat, som omöjligen skulle blifva vald medelst understöd från valmännens flertal.

En sådan representant företräder sålunda endast en minoritet bland valmännen; och då härtill kommer, att i vårt land gällande rösträttsbestämmelser förorsaka, att endast en liten minoritet af befolkningen har direkt inflytaude på valen, så blir, såsom någon en gång yttrat, en riksdagsman, vald på ofvan beskrifna sätt, representant för en minoritet af minoriteten.

Till förekommande af dylika minoritetsval har i andra länder stadgats, att omval skall ega rum, då ingen bland de uppställda kandidaterna uppnått s. k. absolut majoritet, eller, med andra ord, då ingen bland de föreslagne fått minst halfva antalet af de afgifna rösterna.

Den tankegång, som ligger till grund för ett sådant stadgande, är för öfrigt ej främmande för den svenska lagstiftningen, i ty att ända sedan år 1862 en sådan bestämmelse är fästad vid de mycket viktiga valhandlingar, hvarigenom landstingens ledamöter utses.

Mot en dylik bestämmelse beträffande riksdagsmannavalen kan ju invändas, att ett omval är förenadt med både besvär och kostnad. Men för en hvar, som har öga för betydelsen af att ej grundprinciperna för ett sundt representationssätt förryckas, måste dessa olägenheter framstå som ojemförligt mycket mindre än den olägenheten, att representanterna i vår Riksdag icke skola företräda valmännens flertal.

På det att man vid eventuellt omval skulle vara fullt säker på, att någon bland de uppställda kandidaterna skulle erhålla absolut majoritet och ej ytterligare omval blifva nödvändigt, måste man emellertid vara betänkt på vidtagandet af något slags begränsning, så att ej ett huru stort antal kandidater som helst åter kunde uppställas. I detta afseende torde vara lämpligt att återupptaga ett vid 1891 års riksdag väckt förslag, hvartill idén var hemtad från Tyskland, och som gick derpå ut, att vid omvalet omröstning endast får ske mellan dem, som förut fått högsta röstetalen, och att antalet af dem, om hvilka då får röstas, skulle begränsas till jemnt dubbla antalet mot dem, som skola väljas. Om t. ex. inom en valkrets tre riksdagsmän skola väljas och endast en erhåller mera än hälften af de afgifna rösterna, så förklaras denne vald, men för besättandet af de två öfriga platserna måste ny omröstning ske mellan de *fyra*, som kommit honom närmast i röstetal.

Äfven bör, särskildt med afseende fästadt vid de val, som ske medelst elektor, föreskrifvas, att den andra omröstningen skall försiggå *fortast möjligt*, då ju i fråga om medelbara val den nya omröstningen kan företagas. innan elektorerna ännu hunnit åtskiljas.

En reform i den af mig härmed antydda rigtningen borde ej möta motstånd från vare sig höger eller venster, ty dels är den endast en följdriktig länk i den kedja af åtgärder, som syfta på att åt valmännens flertal bevara bestämmanderätten öfver valen, och hvaraf en föregående länk återfinnes i det beslut, hvarigenom i riksdagsordningens 25 § år 1894 infördes den bestämmelsen, att, om valsedlar till större antal än hälften äro ogilda och detta finnes inverka på valets utgång, nytt val skall anställas; och dels bör man äfven komma i håg, att om än mitt eget parti i dag drar fördel af nu på detta område gällande bristfälliga lagar, så finnes dock intet hinder för, att det nästa gång kan förlora på detta osunda lotteri.

För den händelse, att konstitutionsutskottet icke skulle finna den af mig här nedan föreslagna formuleringen antaglig, men utskottet dock skulle anse tillräckliga skäl föreligga för en ändring i af mig antydd riktning, vågar jag uttala den förhoppningen, att utskottet ville antingen sjelft utarbета sådant förslag eller ock föreslå Riksdagen att i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla om utarbetande och föreläggande för Riksdagen af förslag till sådana ändringar i riksdagsordningen, som i förevarande afseende visa sig behöfliga.

Emellertid får jag, under åberopande af hvad ofvan anförts, hemställa,

att Riksdagen måtte antaga och till vidare grundlagsenlig behandling förklara hvilande följande ändrade lydelse af riksdagsordningens § 17:

»Vid såväl elektors- som riksdagsmannaval tillkommer hvarje röstande en röst.»

För att vara vald till ledamot i Andra Kammaren, fordras att hafva erhållit minst hälften af samtliga afgifna röster, skolande, om icke hela det antal riksdagsmän, som väljas skall, vid första omröstningen erhållit nödigt röstetal, ny omröstning snarast möjligt företagas till utseende af den eller de återstående. Vid denna andra omröstning må endast röstas mellan dem, som första gången, utan att vara valde, erhållit de flesta rösterna, till ett antal af två gånger så många, som riksdagsmän då äro att välja; och äro de valde, som då de flesta rösterna erhållit. Mellan lika röstetal skilje lotten.

»Vid dessa val skola
. hvilka enligt 14 § valrätt tillkommer.»

Stockholm den 27 januari 1900.

K. G. Karlsson.